

Handläggare
Kristin Lindgren
Telefon: 08-50831940**Till**
Kommunstyrelsen

Avgränsningssamråd gällande miljökonsekvensbeskrivning för ny regional utvecklingsplan för Stockholmsregionen

Sammanfattning

Kulturförvaltningen är positiva till att Region Stockholm arbetar med en ny regional utvecklingsplan för Stockholmsregionen, samt att kulturförvaltningen har beretts möjligheten att lämna kontorsyttrande avseende avgränsningssamrådet.

Kulturförvaltningen har inga synpunkter på förslagen om avgränsning i tid och rum, men anser att förslagen till avgränsning i sak i flera avseenden behöver förtydligas, se *Synpunkter och förslag*, sidan 3-5. Bland annat behöver RUFSS-området kulturmiljö tydligare inkludera grönstrukturer, samt att samspelet mellan områdena naturmiljö och kulturmiljö behöver utvecklas och därmed även förhålla sig tydligare till europeiska landskapskonventionens synsätt.

Kulturförvaltningen bedömer att samtliga av de områden som samrådsunderlaget anger kommer få direkt påverkan till följd av att planen även kommer att påverka kulturmiljön. Därför är det viktigt att kulturmiljöfrågor hanteras på adekvat nivå i kommande MKB och i framtagandet av planen.

Ärendet

Kommunstyrelsen har den 2 maj 2023 remitterat ärendet till kultur-
nämnden för svar senast den 16 maj 2023. Den 28 april 2023 remitterade Region Stockholm ett förslag till avgränsning av miljökonsekvensbeskrivning för ny regional utvecklingsplan för Stockholmsregionen (RUFSS) till berörda kommuner, Länsstyrelsen i Stockholms län och samtliga nämnder och bolag i Region Stockholm. Region Stockholms remisstid sträcker sig till den 30 juni 2023.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts på enheten Stadsmuseet kulturmiljö, avdelningen Museer och konst.

Bakgrund

Mellan åren 2022 till 2026 pågår arbetet med att revidera och uppdatera den regionala utvecklingsplanen för Stockholmsregionen (RUFS) som också är en regional utvecklingsstrategi (RUS). Under år 2023 tas ett första förslag till regional utvecklingsplan fram.

Enligt 2 § miljöbedömningsförordningen (2017:966) samt 6 kapitel 3 § miljöbalken (1998:808) ska en betydande miljöpåverkan antas vid detta förfarande samt en strategisk miljöbedömning göras inom ramarna för planen. Arbetet med att ta fram en miljökonsekvensbeskrivning (MKB) inleds med ett avgränsningssamråd, där dess omfattning och detaljeringsnivå föreslås och berörda instanser ges möjlighet att göra inspel.

Syftet med en miljöbedömning att integrera miljöaspekter i planering och beslutsfattande så att en hållbar utveckling främjas. Detta regleras i miljöbalken genom bestämmelser om identifiering, beskrivning och bedömning av miljöeffekter vid planering av och beslut om planer. Med miljöeffekter avses direkta eller indirekta effekter som är positiva eller negativa, som är tillfälliga eller bestående, som är kumulativa eller inte kumulativa och som uppstår på kort, medellång eller lång sikt på:

1. befolkning och människors hälsa,
2. djur- eller växtarter som är skyddade enligt 8 kap., och biologisk mångfald i övrigt,
3. mark, jord, vatten, luft, klimat, landskap, bebyggelse och kulturmiljö,
4. hushållningen med mark, vatten och den fysiska miljön i övrigt,
5. annan hushållning med material, råvaror och energi, eller
6. andra delar av miljön.

Vid en strategisk miljöbedömning ska ett avgränsningssamråd ske gällande omfattningen av och detaljeringsgraden i en miljökonsekvensbeskrivning. En MKB ska tas fram, och tillfälle ska finnas till att lämna synpunkter på denna, samt förslaget till regionplan. Hänsyn till miljökonsekvensbeskrivningen och inkomna synpunkter ska tas innan planen antas.

Enligt samrådsunderlaget (2023-04-26, RS 2023-0245) antas direkt påverkan från planen ske genom:

- Strukturell markanvändning (ex grönstruktur, infrastruktur, bebyggelsestruktur, blåstruktur)
- Lokaliseringsfrågor (ex logistik/omlastningsanläggningar/hamnar,

masshanterings/energi/avfall/va-anläggningar,
kollektivtrafiknoder, regionala kärnor etc.)

- Barriäreffekter (kopplingar mellan bebyggelse, infrastruktur, gröstruktur, blåstruktur)
- Samband (både svaga och starka)

Förslag till avgränsningar i tid, rum och sak

Avgränsningen i tid kommer enligt samrådsunderlaget utformas utifrån flera tidshorisonter i den nya regionplanen.

Sammanfattningsvis är den övergripande visionen, målen och plankartan formade för att hålla till år 2060 (lång sikt), medan ett antal insatsområden och åtgärder tar sikte på år 2040 (kort och medellång sikt).

Förslagen till avgränsning i rum i den strategiska miljöbedömningen och efterföljande miljökonsekvensbeskrivning beaktar olika geografiska avgränsningar beroende på miljöaspekt. Miljöpåverkan kommer, enligt samrådsunderlaget hanteras utifrån följande nivåer:

7. Land- och vattenområden inom Stockholms län; en totalarea om ca 6 700 km², indelad i 26 kommuner med en befolkning om ca 2,44 miljoner invånare.
8. Influensområde; det omkringliggande område som bedöms påverkas av regionplanens genomförande. Detta kan variera med olika miljöaspekter, t.ex. luft- och vattenföroreningar.

Avseende förslagen till avgränsning i sak i samrådsunderlaget föreslås kulturmiljö vara ett RUFSS-område enligt följande:

RUFSS-område	Miljöbalken	Miljö kvalitetsmål
Kulturmiljö	Landskap	God bebyggd miljö, Rikt odlingslandskap
	Bebyggelse	God bebyggd miljö
	Forn- och kulturlämningar och annat kulturarv	Rikt odlingslandskap, Rikt växt- och djurliv, God bebyggd miljö

Utöver kulturmiljö föreslås följande områden: *Mark- och vatten, Naturmiljö och gröstruktur, Hälsa och befolkning samt Klimat.*

Förvaltningens synpunkter

Kulturförvaltningen är positiva till att Region Stockholm arbetar med en ny regional utvecklingsplan för Stockholmsregionen, samt att kulturförvaltningen har beretts möjligheten att lämna kontorsyttrande avseende avgränsningssamrådet.

Kulturförvaltningen vill inleda med att lyfta att kulturmiljön har en viktig roll för hållbar utveckling, så även ur ett regionalt perspektiv. Bestämmelser om hänsyn till, och skydd av kulturmiljön accentuerar detta och finns i miljöbalken, kulturmiljölagen och plan- och bygglagen. Utöver detta finns internationella konventioner som samspelar med lagstiftningen, samt politiskt antagna mål att inspireras av, exempelvis de nationella målen för kulturmiljöarbetet samt målen för gestaltad livsmiljö. Miljömålssystemet är också ett styrmedel som lyfter kulturmiljöns roll i en hållbar utveckling ur flera aspekter. Kulturförvaltningen ser det som centralt att ovan beaktas i arbetet med den kommande regionala utvecklingsstrategin och ser målen för gestaltad livsmiljö som ett nytt värdefullt komplement. Dessa antogs av riksdagen år 2018, samma år som RUFSS 2050.

Kulturförvaltningen ser att det fortsatta arbetet med en regional utvecklingsplan utgår ifrån kommunala kunskapsunderlag om kulturmiljön. I Stockholms stad har Stadsmuseet uppdraget att bedöma och peka ut vilka kulturhistoriska värden som finns i staden. Detta görs i den så kallade klassificeringskartan. Stadsmuseets kulturhistoriska klassificering är ett kunskapsunderlag och ett expertutlåtande. Stadsmuseet arbetar även med projekt så som kulturhistoriska kunskapsunderlag för Stockholms parker (2020-) och utvecklingsprojektet kulturhistoriska kunskapsunderlag på områdesnivå (2023-). I stadens översiktsplan redovisas hur staden avser att tillgodose riksintressen för kulturmiljövården, enligt 6 kap. 3 § miljöbalken. I översiktsplanen pekas även kulturhistoriskt värdefulla områden ut. Till översiktsplanen hör även byggnadsordning, en vägledning för varsam utveckling av småhus- och villaområden samt arkitekturpolicy som samtliga vägleder i frågor som rör planering och byggande i relation till den byggda miljön och utifrån hänsyn till kulturmiljön.

Kulturförvaltningen bedömer att samtliga former av exploatering som anges i samrådsunderlaget (sidan 1) kan komma att påverka kulturmiljön, varför det är viktigt att kulturmiljöfrågor hanteras i kommande MKB och i framtagandet av planen. I det fortsatta arbetet ser kulturförvaltningen det som centralt att dessa aspekter hanteras på en för syftet ändamålsenlig nivå.

Avseende förslagen till avgränsning i tid samt i rum har kulturförvaltningen inga synpunkter. Angående förslagen till avgränsning i sak anser kulturförvaltningen att det är positivt att kulturmiljö fortsatt är ett eget RUFSS-område. Däremot anser kulturförvaltningen att kulturmiljöområdet inte låter sig avgränsas så kategoriskt som förslaget tyder på. Begreppen *landskap* och *bebyggelse* bör definieras i det fortsatta arbetet och vad som avses i

detta sammanhang behöver utvecklas för att kulturförvaltningen ska kunna bedöma avgränsningen. Bland annat bör landskapsperspektivet, samt relationen mellan naturmiljö, grönstrukturer och kulturmiljö förtydligas inom RUFSS-området kulturmiljö. Gränserna mellan områdena *Naturmiljö och grönstrukturer* och *Kulturmiljö* är inte så skarpa som samrådsunderlaget antyder. Miljöbedömningen behöver ha ett förhållningssätt till landskap och bebyggelsen som omfattar den europeiska landskapskonventionens (ELC) perspektiv och definitioner, vilket bland annat innebär att grönstrukturer har en plats inom kulturmiljöområdet.

Kulturförvaltningen anser även att formuleringen ”Forn- och kulturlämningar och annat kulturarv” är otydlig och behöver preciseras. Forn- och kulturlämningar skyddas genom kulturmiljölagen (KML) och det behöver förtydligas hur det ska hanteras inom den regionala utvecklingsplanen. Vidare är begreppet ”kulturarv” brett och omfattar mycket. Ordvalet behöver därför avgränsas i detta sammanhang, eventuellt genom att i stället benämnas ”biologiskt kulturarv” alternativt immateriellt kulturarv om det är det som åsyftas.

Kulturförvaltningen anser även att ytterligare miljö kvalitetsmål än de uppräknade¹ innefattar kulturmiljö och landskap, och därmed bör hanteras inom den kommande miljökonsekvensbeskrivningen. Listan bör förslagsvis kompletteras med miljö kvalitetsmålen *Frisk luft, Bara naturlig försurning, Grundvatten av god kvalitet, Hav i balans samt levande kust och skärgård, Levande sjöar och vattendrag, Levande skogar* och *Myllrande våtmarker*. Nämnade miljö kvalitetsmål innehåller skrivningar om kulturmiljö och utvecklingen inom dessa har betydelse för kulturmiljön. En bredare syn på miljö kvalitetsmålen kopplat till kulturmiljön är inte minst viktig mot bakgrund av det förändrade klimatet och dess påverkan på kulturmiljön, landskap, bebyggelse och fornlämningar, samt de klimatanpassningsåtgärder som genomförs och planeras. Klimatförändringarnas påverkan på kulturmiljön och den byggda miljön är mot bakgrund av detta viktig att hantera i den kommande regionala utvecklingsplanen. För fördjupad information, se [Miljö kvalitetsmålen | Riksantikvarieämbetet \(raa.se\)](https://www.raa.se).

Maria Jansén
Förvaltningschef
Kulturförvaltningen

Fredrik Linder
Avdelningschef
Kulturförvaltningen

¹ *God bebyggd miljö, Rikt odlingslandskap samt Rikt växt- och djurliv.*

Attesterat av

Detta dokument har godkänts digitalt av följande personer:

Namn	Datum
Maria Jansén, Förvaltningschef	2023-05-15
Fredrik Linder, Avdelningschef	2023-05-15